

Addit. 28572. sz. a.) őriztetik. A legrégebb nyomtatott könyvvarusi hirdetés a gyűjtemény második tábláján van reprodukálva s Heinrich *Eggestein* strassburgi sajtójának terméke 1469 tájáról. Az év és nyomdász nélküli hirdetésben egy biblia-kiadásról van szó: hihetőleg *Eggestein* 41 soros bibliakiadásáról, mely 1470 körül került napvilágra. A becses hirdetés egyetlen eredeti példánya a müncheni udvari és állami könyvtár tulajdona.

A hirdetések zöme, mint a legutóbbi példa is mutatja, egy-egy munka ismertetésére és ajánlására szorítkozik. Élelmesebb kiadók azonban gyakran megragadják az alkalmat s az új műről szóló hirdetésben régibb kiadványaikat, vagy más czégektől átvett műveket is belevesznek. Így pl. Antoni *Koberger* Antoninus kiadása megjelenésekor »In theologia«, »Sermones« és »In medicina« címek alatt csoportosítva régibb kiadványokat is fölvesz hirdetésébe.

A sajátképi könyvkiadói jegyzékek legrégebb példája Peter *Schöffner*nek a 3-ik táblán reprodukált egylevelű nyomtatványa az 1469 és 1470 közti időből. A jegyzék 21 művet sorol fel, melyek közül kettő Joh. *Nider*, consolatorium timoratae conscientiae és *Petrarca* historia Griseldis, eddigelé egy példányban sem ismeretes. A többi 19 nyomtatvány közül három a *Gutenberg* műhelyének, hét *Fust* és *Schöffner* közös műhelyének, nyolcz pedig *Schöffner* külön műhelyének a terméke, míg a *Bonifatius* VIII., liber sextus decretaliuma felől nem vagyunk tisztában, miután 1465-ben és 1470-ben is jelent meg egy-egy kiadása.

A közölt anyag egy külön csoportját a könyvügynökök (Buchführer) részére nyomtatott hirdetések teszik. Ezek rendszeren általánosságban mozgó felhívások a közönséghez, melyben raktárunk meglátogatását kérik. Máskor viszont az általános szövegek helyett a raktáron lévő könyvek szakok szerint csoportosított jegyzékét teszik közzé.

A hirdetések terjesztése a könyvügynök feladata volt. Ismert tudósoknak s könyvvásárlóknak a házhoz küldték a hirdetések; a nagy közönség részére pedig kifüggesztették őket oly helyeken, a hol sok ember megfordult, tehát a templomok, iskolák, városházák ajtaján s hirdető tábláin. *Dr. Gulyás Pál.*

Brown James Duff: *The small library. A guide to the collection and care of books.* London. 1907. George Routledge and Sons Ltd. 8-r. 154 l. Ára vászonborítékban 2/6.

James Duff *Brown* az islingtoni könyvtár vezetője, a kinek szerfölött gyakorlati irányú könyvtartani dolgozatairól több ízben megemlékeztünk e helyen, ismét hézagpótló könyvecskével lépett a nyilvánosság elé. Ezúttal nem a czéhbülieknek szól, hanem a könyvtári szakképzésben nem részesült magánosokhoz fordul, a

kik akár a maguk vagy családjuk használatára, akár polgártársaik szélesebb köre számára akarnak vagy kénytelenek egy kisebb könyvtárat létesíteni. »Kis könyvtáron — úgymond — olyan 200—5000 kötetes, általános jellegű, választékos gyűjteményt értek, a minőt tanulók, iskolák, templomok, kereskedelmi és ipari szervezetek s mindazon hivatalok állítanak össze, melyek a könyveket szerszámnak, vagy kellemes szórakozás eszközeinek tekintik.«

A czélnak megfelelően *Brown* elsősorban a gyermek házi könyvtáráról beszél, mint a mely a kis könyvtár legegyszerűbb alakja. E fejezetben lelkükre köti a szülőknek, hogy a gyermek első képes könyveit művészi szempontok szerint válasszák ki (Angliában, a hol egy *Walter Crane*, egy *Kate Greenway* s egy *Charles Robinson* rajzolják a képes könyvek egy részét, e szempontok tényleg érvényesülhetnek is) s már korán tanítsák meg a gyermekeknek a könyvek megbecsülését. A nagyobbacska gyermekek részére beszerzendő könyvekről szólva, bőven megemlékezik szerzőnk az ifjúsági irodalomnak túlságos elskatulyázásáról, a mint ezt Amerika hozta divatba s Európa is utánzott. Meggyőzően mutatja ki annak a felfogásnak tarthatatlanságát, mely a gyermek szellemi igényeit kizárólag nem és kor szerint osztályozza s külön-külön állapítja meg a 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 stb. éves fiúk s külön az ugyanily korú lányok részére szolgáló irodalmat. »The whole policy of directing the reading of children in grooves, according to some standard, fixed may be by an unsympathetic adult, is an insult to the intelligence and humanity which reside in boys and girls, however much they may be concealed under the inanities their parents teach them.« *Brown* e fejezetben maga is közöl az ifjúsági irodalomról két lajstromot, de a nélkül, hogy egy-egy év szűk határai közé szorítaná a könyveket. Teljesen kizárja soraikból a fényes kiállítású, meglehetősen drága könyveket, mert ezek csak ajándécezikké, melyek előállításával a kiadók a gazdag nagybácsi zsebére pályáznak.

Ezután az általános családi könyvtár állományának megválasztásáról s elhelyezési módjáról beszél. A család összes könyveinek egy helyre tömörítését szerzőnk nem tartja czélszerűnek, hanem helyesebbnek véli, ha minden egyes helyiségben szétosztottan vannak elhelyezve a megfelelő kötetek. Az átlagos angol polgár családi könyvtáráról adott jellemzéséből megtudjuk, hogy az angol ember szinte kizárólag szépirodalmi művek gyűjtésére szorítkozik, míg a tudományos kézikönyvekkel nem sokat törődik. A legtöbb család könyvespolczán — úgymond — hiába keresünk egy-egy jó világtörténetet, földabroszt, népszerű orvostant, sőt még szakácskönyvet is, pedig ezek mindegyikére szinte naponta rá vagyunk utalva. Sőt igen sok család berendezéséből hiányzik a könyvek megfelelő elhelyezésére szolgáló bútordarab

is és *Brown* jó vállalatnak tartaná, ha valamely lakásberendező a kész bútorok közt kis családi könyvtárakat is tartana készletben, mely mindamaz általános műveket magában foglalná, melyekre napról-napra szükségünk van. Miként az előző fejezetben, itt is kapunk egy beszerzésre ajánlható művek jegyzékét. A jegyzék általában elég ügyesen van összeállítva, bár szépirodalmi részében kétes izlésről tanúskodó címek is szerepelnek (pl. *Doyle*: Sherlock Holmes, *Gaboriau*: Monsieur Lecoq, *Dumas*: Monte-Christo, *Sue*: Wandering Jew stb.).

A negyedik fejezet a szakkönyvtáraknak van szentelve s különösen az üzletembereknek szól, a kiknek körében még mindig nem méltányolják kellőképp a jó szakkönyvek hasznát.

Az ötödik fejezetben szerző »a kis könyvtárak legfontosabb fajáról«, az iskolai könyvtárról emlékezik meg, mely szerinte az Egyesült Királyságban meglehetősen fejletlen maradt. E fejezetben kikel szerzőnk a szintelen, száraz, moralizáló elbeszélések ellen, melyek iránt a tanítók oly különös előszeretettel viseltetnek, de a melyekért maguk a fiatal olvasók épen nem rajonganak.

A kisvárosi közkönyvtárakról szól végül a hatodik fejezet, melyben szerző igen helyesen fejt ki azt a gondolatot, hogy az ilyen könyvtárak vezetőinek a kötettség fokozása helyett a kötetek helyes megválasztására kell súlyt fektetniök. Ne arra törekedjenek, hogy a rendelkezésükre álló összegen minél több olcsó művet szerezzenek be, hanem arra, hogy igazán hézagpótló s hasznos kiadványokkal gazdagítsák a vezetésük alatt álló könyvtárakat. Nem szabad szem elől téveszteniük, — úgymond — hogy »a közkönyvtári mozgalomnak az a czélja, hogy az anyagi jóléttel nem túlságosan megterhelt közönséges polgárok egyesült erővel szerezzenek be mindennemű drága kiadványt s a megélhetéshez szükséges segédkönyvet, melyeket különben sohasem láthatnának vagy használhatnának. A közkönyvtár intéző testületének nem az a feladata, hogy olcsó kézikönyveket vásároljon, melyeket minden érdeklődő maga beszerezhet, hanem az, hogy a fejlettebb tanulmányt s szellemi szórakozást is lehetővé tegye, a mi nem volna lehetséges, ha minden adózó maga próbálkoznék a British Museummal vetélykedni. A polgári együttműködés ugyanazon módszere, mely az utakat, csatornákat, utczai világítást, sétatereket, rendőrséget s a modern civilizáció egyéb szükséges kellékeit hozza létre, teszi egyúttal lehetővé a könyvtárak, múzeumok, iskolák és képtárak fenntartását is és a demokratikus egyenlőség egy neme nyilvánul ez előnyök birhatásában, melyeket az önmagukban álló egyének anyagi állapota sohasem érhetne el.«

Ekként jellemezve a kis könyvtárak különféle neveit, szerző a következő négy fejezetben könyvtári ellátásukról beszél. Első-

sorban a szakrendszerről emlékezik meg s a kis könyvtárak részére a nagybetűkből és számokból kombinált jegyekkel dolgozó »tárgyi szakrendszert« (*subject classification*) ajánlja követésre. Azután a katalóguskészítés szabályait foglalja igen áttekinthető pontokba s mint legalkalmasabb formát a mozgó lapokból összeállított könyvalakú katalógust ajánlja a kis könyvtárak részére. A következő fejezet a kis városi könyvtárban helyet foglalható szerzőket sorolja fel az elébb említett szakrendszeresoportosításában, míg az utolsó fejezet a könyvtárhasználat módszerét tárgyalja. Szerző e fejezetben azt az álláspontot foglalja el, hogy indikátorokat csakis napi többszáz kötetes forgalommal bíró könyvtárakban alkalmazzunk s itt is inkább csak a szépirodalmi részhez, mely a könyvnyagnak alig 30—35, ellenben a forgalomnak 70—75%-át teszi. Igen találó hasonlattal jellemzi azokat a kis városi könyvtárakat, melyekben napi 50—100 kötetes forgalom mellett is szerepel az indikátor. »Olyan az, — úgymond — mintha gőzgépet alkalmaznánk egy czeruza meghegyezéséhez!« A kölcsönzés módjáról szólva, szerzőnk a legszélsőbb szabadelvűség híve s az *open access to shelves-system* meleg szószólója. E módszer szerint tudvalevőleg az olvasó maga választja a raktár polczairól a könyveket s ennek az az előnye, hogy a szisztematikusan felállított könyvkészlet az indikátor tisztét is elvégzi, mert mutatja, hogy mely könyvek vannak benn valamely szakból s melyek vannak kikölcsonözve.

A legfontosabb bibliográfiai segédkönyvek jegyzéke s részletes tárgymutató zárják be a hasznos kis kötetet, mely igazán hézgapótló a maga nemében. Σ.

Thieme Hugo P. *Guide bibliographique de la littérature française de 1800 à 1906.* Paris. 1907. H. Welter, éditeur. (Imprimerie G. Uschmann à Weimar.) 8-r. XXII, 2, 510, 2. l. Ára 25 fr.

Hugo P. Thieme, michigani magántanár a XIX. század francia irodalomtörténetéről szerkesztett bibliográfiájával igaz szolgálatot tett e korszak kutatóinak. Műve két részből áll, az egyik mintegy 850 francia író műveit s a reá vonatkozó irodalmat sorolja fel, a másik pedig általános irodalom- és kulturtörténeti kérdéseket tárgyzó összefoglaló munkálatokat sorol fel 28 fejezetre elosztva.

Az egyes írókról szóló rész betűrendben hozza az egyes bibliográfiai czikkelyeket, melyek mindenike három részre szakad. Az első rész magának az írónak külön köteteit sorolja fel első kiadásuk időrendjében, de az újabb kiadások mellőzésével, s ezzel az írók sokszor bizonytalan kronológiáját segít megállapítani, a második az íróról könyvalakban megjelent tanulmányokat sorolja